

Matajur

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

Lit. 25.— VIDEM, 16. - 30. APRILA 1954. Leto V. — Štev. 87
UREDNIŠTVO in UPRAVA via Mazzini, 10 - Videm-Udine Naročnina: letna 500.— ltr, 6 mesečna 300.— ltr

Izvajanje genocidne politike

Beseda »genocid« je nov izraz, ki je prišel v rabo po drugi svetovni vojni. To je sestavljena iz grške besede *genos*, ki pomeni rod ali pleme in iz latinske besede *coedere*, ki pomeni umoriti. V slovenščini prestavimo besedo genocid z rododom. Zalostno dejstvo je, da je ta izraz prišel v slovarje poleg prav tako tragičnih besed kot so »umora« in »detomora«. Izraz genocid pa ne pomeni samo množične moritve. Še bolj pogosto se ohranjuje z njim določen načrt, ki ima namen uničiti osnovne značilnosti življenja neke narodne skupine, tako da taka skupina shira ali odmre kot neka rastlina, ki jo je uničila slana. Tak namen se doseže lahko z nasilnim uničenjem političnih in socialnih ustanov, ljudske kulture, njegovega jezika, njegovega narodnega čuta itd. Lahko se doseže z odpravo osnove njegove svobode, moralnih in drugih vrednot.

Tako so delali Nemci

Hitlerjeva Nemčija n. pr. je spremenila nekdanje barbarstvo v princip vladanja, ter je povzdignila genocid v nek cilj, ki naj bi bil svet nemškemu narodu. Po tem načrtu naj bi Jude popolnoma uničili, druge narode pa naj bi držali na najnižji stopnji socialnega življenja. Skratka vsi drugi narodi so bili porvrženi napadom genocidne politike.

Politično strjenost zasedenih dežel je bilo treba oslabilo z razdelitvijo na več con, ki so bile ločene ena od druge. Da bi preprečili medsebojne stike in medsebojno pomoč med takimi predeli umetne in istega naroda, so ustvarili umetne meje. V zasedenih predelih Luksemburga, Lorene, Koroške in Štajerske, so namoestili krajevno upravo z nemško. Zakonodajni sistem je bil urejen ro nemškemu vzorcu. Nemški komisarji, ki so bili pričeljeni vsaki upravni enoti za ojačanje rernštvu, so koordinirali sleherno aktivnost, ki je imela namen podpirati in povečati germanizacijo v tistih krajih. Pri tem so jim pomagali domačini nemškega porekla, ali pa tisti, ki so zafajili svojo lastno narodnost. Take ljudi so povzdignili in bili so deležni raznih privilegijev pri službah, v socialnem položaju in v vseh drugih ozirih.

V krajih, kjer so bivale drugačne narodne skupine od njih, so Nemci skušali tudi zabrisati vsak znak, ki bi nosil pečat stare kulture. Domačo govorico, javne napise in reklamne deske so morali zamenjati za enake v nemškem jeziku. Nemščina je bila uvedena kot uradni jezik po sodnih, na vlati in v javnem življenju. Šola je imela edini namen, da pojači germanizacijo.

Genocidni namen uničiti ali oslabilo gospodarsko podlago nekega naroda, ali njegovega dela, se je praktičiral s poslabšanjem življenjske ravni in zaostritvijo borbe za obstanek tako, da bi ne ostalo nič energije za narodno in kulturno življenje. Genocidno politiko, kot so jo izvajali Nemci, je obsodil ves svet.

Raznarodovalni proces pri nas

Poglejmo sedaj nekatere značilnosti politike genocida ali rodomora kot se danes izvaja v Beneški Sloveniji. Znano je, da je temelj za obstoj neke narodne skupine v razvoju njegovega kulturnega življenja. V Beneški Sloveniji, po šolah, v uradih, na sodiščih, povsod se mora govoriti samo v Italijanščini. Namen šole, zlasti pa otroških vrtec je ta, da se poitalijančuje domače prebivalstvo. Pouk materinščine ni uveden niti na srednjih šolah. Ker pa ima v Beneški Sloveniji tudi vera zelo velik vpliv na življenje slovenskih domačincev, so začeli izpodko-

pavati z raznimi sredstvi duhovno moč cerkve. Na tamkajšnje duhovščino izvaja vsakovrsten pritisak, da bi preprečili rabo materinščine pri cerkvenih obredih; slovenske duhovnike nadomeščajo z Italijani ali Furlani, ali pa so predmet stalnih napadov od strani italijanskega šovinističnega tiska, ki jih dolži protidržavnega rovarjenja samo zato, ker pri cerkvenih obredih uporabljajo jezik svojih vernikov. Politični predstavniki krajevnih slovenskih organizacij se pravilno predmet napadov in često jim odvzamejo njihove pravice.

Genocidni namen uničiti ali oslabilo temelje Slovencev v Beneški Sloveniji, so izvajali tudi na ta način, da so tekoni let znižali življenjsko raven in s poostrenim borbom za obstoj dosegli, da je težko ohraniti tiste energije, ki so potrebne za razvoj narodnega in kulturnega življenja. Večina Slovencev iz Beneške Slovenije si lahko zasluži košček kruha samo kot izselenci v inozemstvu. Beda naraste iz leta v leto in njen namen je doseči, ne samo znižanje rojstev, ampak tudi zapuščenje domače zemlje. Dokaz temu je razljudenje Beneške Slovenije.

Izvajanje genocida ogroža vsepovsod življenjske interese Slovencev Beneške Slovenije.

V Italiji so narodne manjšine zaščitene z ustavnim zakonom. Člen 6 republiške ustave pravi takole: »Republika štiti s posebnimi predpisi jezikovne manjšine.« Za francosko narodno manjšino v Valčaosti in za nemško na Južnem Tirolskem so bili izdelani in parlament jih je odobril, posebni statuti v okviru katerih je bil zajamčen njihov obstoj, njihov kulturni in gospodarski razvoj in njihova avtonomija. Za slovensko narodno manjšino pa še vedno pričakujemo avtonomijo, čeprav je tudi ta določena v ustavi. Raznarodovalni proces, ki se v nekaterih primerih istoveti z genocidom, se nadaljuje. Ves svet govori o njem.

Posledice te politike v odnosih do slovenske narodne manjšine so tako dalekosežne, da je postalo nujno potrebno najti nek sistem za njihovo rešitev. Princip mednarodne zaščite narodnih manjšin je bil določen v pogodbah o narodnih manjšinah že po versajskem miru in ta princip je bil ponovno potrjen tudi z izjavo o človečanskih pravicah, ki jo vsebuje listina Združenih narodov. V Beneški Sloveniji se ti principi ne upoštevajo. Zato je potrebno, da se napravi konec takemu položaju, ki je proti principu svetovnega reda in človečanske kulture.

Nočemo biti zapostavljeni in predmet raznarodovanja

Zgodovina do danes ni beležila še nikdar tako odločne borbe v Beneški Sloveniji za narodnostne pravice, kakor pa danes. Beneški Slovenci so se v času narodnosvobodilne borbe prebudili in v sebi vzdramili močno narodno zavest, s katero je prežeta prav vsa Beneška Slovenija od Idriječa tja do Terā in Kanina v Rezijski dolini. Številni naši nasprotniki bi radi prišli beneške Slovence, da bi se odrekli svojemu jeziku in tradicijami, katere so čuvali zvesto nad tisoč let. Odkar je Beneška Slovenija prišla pod italijansko suverenost, to je od leta 1866, se je pričelo raznarodova-

nje, svoj višek pa je doseglo pod fašizmom. Mislječ, da bojo s takim nasiljem dosegli svoj cilj, so našemu narodu prizadejali nepopisno gorjše, najhujše pa je bilo, ko so mu onemogočili kulturni razvoj. Mnogo so si prizadejali, da bi poptevali naš narod v prah in ga za vedno zabrisali z zemlje. Do nedavnega so celo trdili, da so uspeli z raznarodovanjem, ker je kak slabotnej tu in tam podlegel nasilju. Toda močno so se zmotili in razočarali, kajti danes so morali spoznati, čeprav jim ne gre v račun, da se je mogla Beneška Slovenija kljub tolikim oviram ohraniti v narodnem pogledu.

Ob odhodu izseljencev

Solzne oči so spremljale to številno skupino izseljencev, ki je odšla v Kanado. Bile so to solze njihovih družin, otrok in žena, bile so solze vseh tistih, ki vedo kaj pomeni zapustiti svoj dom in svoje drage. Izseljenci, ki so bili tudi sami žalostni, so odšli. Kdo ve kdaj se bodo vrnili, kdo ve če se bodo sploh vrnili! Naša želja je, da bi se vrnili vsi in čimprej in da bi imeli v žepih tisto

srce, ki upajo, da jo bodo tam dosegli. Sreča! Imenujemo jo tako, ker ni druge poti na izbiro, če nočemo podleči beži. Kdor uide tej žalostni usodi pravino, da je srečen. Kot vidite na sliki, so odhajajoče pozdravile najvišje politične oblasti in še pokrajine. Ljudje, ki so zastopniki današnje vlade, ki se za nas in za naše

Vesela Velika noč!

Zopet je tu Velika noč, praznik mladosti in vstajenja ljudi in narave k novemu življenju. Ob tej priliki so vse naše želje in vse hopenje z našim trpečim narodom; z vami, dragi možje in fantje, ki se pehate po daljnjih tujih deželah in se vam globoko pod zemljo v francoskih, belgijskih in ameriških rudnikih meša vrci znoj s hrepenenjem po domovini kjer vas ob mrzlem ognjišču pričakuje žena z otroki, ali pa se vaše deklet ozirajo skozi okno v daljavo s tiho željo, da bi se prikazal na obzorju njen jant, ki je šel iskati srečo zase in zanjo; naše želje

in hopenje so tudi z vami, drage slovenske žene in dekleta, ki se od zore do mraka trudite pod težkimi oprtniki in s svojim znojem napajate male in skope krpe zemlje, da bi rešile dom popočinje propada; obračamo se končno tudi k tistim, ki so že opešali v tej teški življenjski borbi. Vsem beneškim Slovincem torej, doma ali v tujini, želimo veselo Veliko noč, z vročo željo in trdnim upanjem, da bo minil tudi naš veliki petek, da bo tudi za naš trpeči rod kaj kmalu prišel praznik vstajenja k novemu, boljšemu življenju.

Treba je napraviti konec nasilju

Ki je pokrajine v Italiji, ki bi se nahajala v tako kritičnem položaju kakor Beneška Slovenija. Kulturno se naš narod ne more dvigniti, ker mu italijanska vlada odreka pouk v materinšem jeziku, gospodarstvo gre rakovo pot, velika trezposelnost, poleg tega pa še narodno zatiranje in preganjanje zavežnih ljudi.

Namesto da bi se zavzela za Beneško Slovenijo in pomagala na kakršenkoli način našemu narodu, zna današnja vlada kazati le pot v inozemstvo, kamor vsako leto odhaja nešteto mož, deklet in tudi cele družine. Seveda pa tudi ta pot ni odprta vsakomur. Klor je šibek ali ima najmanjšo telesno napako, dasiravno je za delo sposoben, ga odklonijo pri zavarovalniški pregledih, ki se vrše kar trikrat, predno morejo prekoračiti mejo. Kajpada, države, kamor jih italijanska vlada pošilja, kakor Francija, Belgija, Anglija, Avstralija in Amerika, rabijo le najboljše ljudi, da bi jim mogli tamkajšnji magnati lažje izkoriščati.

Naš narod je stri železne okove, ki so ga težili, hoče biti svoboden in spoštovan kakor ostali državljani Italije. Narodna zavest je dovolj močna in se vsak dan bolj utrjuje.

Jasno je, da emigracija ne prinaša Beneški Sloveniji napredka. S tem, da so odšli z doma najboljši delavci, naše gospodarstvo, ki je bilo že prej obupno, danes še bolj propada. Vlada se seveda zato niti ne zmeni, saj njej je prav, kajti za besedo emigracija se skriva še druga politika. S tem primorajo Slovence, da se izseljujejo v tujino in tako se zmanjšuje njih število v Italiji. Da je res tako ne bo nihče dvomil, če le količkaj pozna življenje v Beneški Sloveniji.

Vsi beneški Slovenci vedo, da je v naši republiški ustavi pisano, da morajo biti jezikovne manjšine zaščitene s posebnimi zakoni. Dovolj dolgo smo čakali, da bi se uzakonilo, kar nam jamči ustava.

Beneški Slovenci, ki zahtevajo zase manjšinske pravice, so preganjeni in zapostavljeni. Nešteti so bili pahnjeni celo v temnice samo zato, ker so kot Slovenci zahtevali svoje pravice. Cestokrat se sliši, da tu in tam trikoloristični banditi pretepajo nedolžne ljudi. Prišlo je celo do umora zavednega Slovence, ne da bi oblasti izsledile zločince. Naj navedemo kot primer Andreja Juša iz Petjaha, ki je bil umorjen pri belem dnevu. Če bi šlo za umor kakega Italijana, bi se preiskava prav gotovo toliko časa nadaljevala, da bi izsledili krivca in ga primerno kaznovali. V nasprotnem primeru, pa bi izdale oblasti poročilo o zaključku preiskave. Morilec Andreja Juša še ni izsleden in v kolikor je ljudstvu znano, tudi ni bilo izdano nikako poročilo o zaključku preiskave. To pa še ni dovolj. Trikoloristi niso še razoroženi. Še divjajo te teroristične tolpe po Beneški Sloveniji.

Zato zahtevamo šolski pouk tudi v materinem jeziku, zahtevamo, da se nam popravijo vse krivice, ki smo jih doživeli do danes, zahtevamo naše narodne, socialne in politične pravice. Nočemo biti več predmet zapostavljanja in predmet potujčevanja. Zato naj vlada vzame na znanje, da mora čim prej spremeniti svojo politiko napram beneškim Slovincem in naj nam zajamči vse naše narodne pravice.

Politični zastopniki Slovencev se ne morejo svobodno kretati po Beneški Sloveniji, kajti trikoloristi jih zasledujejo in jih ovajajo organom javne varnosti kot protidržavne elemente.

probleme niso nikoli brigali. Ljudje ki sede v pokrajinski upravi po zaslugi zaupanja, ki jim ga je izkazal naš in furlanski narod pri zadnjih volitvah. To zaupanje pa jim ni bilo izkazano zato, da bi se pobrigali za pošiljanja naših ljudi v tujino za kruhom, ampak ker so upali, kot so ti možje obljubili, da jim bodo zajamčili življenje na lastni zemlji, v njihovih domovih.

Tako bi lahko še dolgo nadaljevali s pripovedovanjem o krivicah in zapostavljanjih, ki jih mora trpeti naš narod vedno in povsod. Nova vlada, ki ji predseduje Scelba in v kateri sodelujejo tudi socialdemokrati, ki so lansko leto v predvolni kampanji obljubljali svobodo in blegostanje naši manjšini, naj bi torej podvzela potrebne ukrepe, da se napravi konec temu nezgodnemu življenju.

SREDNJE

ZAKAJ PLAČUJEJO DJELOUCE Z BONI SAMO ZA ŽIVEŽ?

Naši ljudje zlo godrnjajo, ker kamun ne plačuje delouce, ki delajo obliško cjesto u denarju, ampak z boni s katjeremi muorajo u targovin dvignit živež.

SV. LENART SLOVENOV

Kakuò je z domačo cementarno?

Zvedali smo, de »Società Italicementi«, družba, ki je kupila fabriko od cementa, ki je u Cemurju, ima namjen jo zaprejt, ker opoka začernja primankovat.

PRAPROTNO

Usi vjedo u kajšem stanju je sedanja kamunska uprava ušafala kamun. Zavoj nekompetentnih ljudi, ki so ga prej vodil, so nardil več kot 8 milijonou lir čouga, ki ga je trjeba plačat.

Zatuò naj bi governo paršou na pomuoč, ker drugač naša kamunska bilanca bo nimar pasiuana. Saj drugim kamunam pomaga. U Špetru an drugih vaseh Nedizke doline so u šterih ljetih zapravil stotine milijonou lir.

Naj se zatuò malo več skarbi za uprotniški kamun, ki je konec koncem »italianissimo« tulku kolikor more bit Špeter.

SÓVODNJE

Huda nesreča par djelu

Pretekli tjeđan se je zlo ponesreču Kromac Ivan, doma iz Brd' star 74 ljet, kar je peju po cjest s konjem. Ker je voz preved hitro teku ga je teu paršalit an par tjem je takuò nesrečno stopu na en kamen, de je paršú z obema nogama pod kola.

TAMORJAN

Ni dougo od tega, ki so začel djelat vodovod za vas Tamora. Pretekli tjeđan pa so djelo začasno ustavili, ker se ne muorejo sporazumjet za napraviti rezervar. Oblasti čejó, zajeziti samo en studenc an takuò bi bil, kar je suša brez vode.

SMRT VOJNEGA INVALIDA

Umrú je Špekonja Dominik iz Drejana, star 62 ljet. Mož je umrú zavoj posledic iz parve svetovne vojne. Bliu je ranjen an mu je ostalo u telesu nekaj koškou od bombe, ki ga je zadjela takrat. Sadá so ti koškú paršili do srca an mož je zavoj tega kar na hitro umrú.

Umrla je tud u čedadski bolnici Črno Roza (Borac) iz Mažerol, stara 79 ljet.

REZIJA

Za izboljšanje in olepšanje naših cest

Pretekli teden so pričeli z deli za zaseditev novega drevoreda na nekaterih predelih glavne ceste, ki vodi v našo dolino. Pričeli so popravljati tudi cesto Ravenca - Sv. Jurij. To cesto bodo nani-rež znatno razširili in zravnali vse nevarne cvinke.

NAŠ OBČINSKI ZDRAVNIK ODHAJA

V kratkem nas bo zapustil po devetih letih službovanja v naši občini naš občinski zdravnik dr. De Cesare Giovanni. Naš zdravnik je dobil namreč natečaj za občinskega zdravnika v Remanzanuc.

Žena je imjela pljučnico (polmonito). Pokopali so jo u Čedade.

U FRANCIJI SE JE PONESREČU

Pretekli tjeđan se je varnú iz Francije Špekonja Korneljo iz Mažerol. Mož je djelu u gozdu an se je zlomú nogo, ker mu je padu en čok na njo. Želimo mu, de bi hitro ozdravu.

Špekonja Blaž, ki djela u kamnologu na Njivici si je par djelu zmečku tri parste. Zdravit se bo muoru 20 dni.

PROMETNA NESREČA

Pretekli teden je prišlo na cesti, ki peje iz Resiutte v Rezijo do prometne nesreče. Naš vaščan Chinese Mario iz Osojan, ki se je peljal s svojim avtomobilom proti Resiutti, se je zaletel u tovornú avto tvrdke Comino iz Ratinje, ki mu je privozil nasproti.

NAJSTAREJŠA REZIJANKA

Dne 19. marca je slavila svojo 94. rojstni dan najstarejša Rezijanka Kos Santa iz Liščeca. Kljub visoki starosti ima žena še zelo dober spomin in rada pripoveduje dogodke iz svoje mladosti.

OSOJANI V REZIJU

GRMEK

Plačajte delouce!

Lansko ljeťo u jeseni so začel djelat cjesto, ki peje iz Hlodiča u Grmek an druge vasi. Cjesta še nje nareta an imajo trošt, de ljetos bo končana. Na tisti cjesti je djelalo use skuoz več deloucu, a na žalost muorano povjedat, de jih njeso še do donás plačal.

NECLOVJESKO RAUNANJE S STARČKOM

Pretekli tjeđan so se muorli zagovarjat pred videmskim sodiščem Valentin in Alojz Garjup an Trinko Marija iz Poplovega. Obtoženi so bil, de njeso skarbje! za njih očeta Garjup Jožefa, starega 80 ljet, ki je umrú decembra 1952.

Marije Trinko, so zaprli na podstrešje nad hljevom an ga pustili tam ležat več tjeđnu brez odeje an postrežbe. Zavoj tega je ubogi mož ušafu pljučnico an šele kar so videli, de bo umrú so klicat zdraunika. Dr. Trainitti, ki je pregledu nesrečnega starčka je povjedu karabinerjem, de je bliu renki Garjup zavit u žakju an de je bliu u tistim podstrešju zlo miraz, ker so ble razbiti šipe.

ZASLUZEN DJELOUC U BELGIJI

Ministrstvo za rudarstvo u Belgiji je premjalo pet italijanskih deloucu - rudarjev, ki djelajo u tisti državi, za zaslu-ge par reševanju ponesrečenih u rudnikih. Med tjem je tud naš vaščan Dreščič Mario, ki djela u belgijskih rudnikih za več ljet. Ponosni smo, na tega korajšnega in zaslužnega delouca.

IZ NAŠIH VASI

SV. PETER SLOVENOV Tri neeksplozirane bombe

Oblasti so dale vjedet, de so u dolini Karčaca, med Dolenjo Mjerso an Staro goro, tri neeksplozirane bombe. Zavoj tega bodite zlo previdni, de ne bi paršio do kajšne nesreče.

Ljudje bi željel, de bi kompetentne oblasti hitro odpravile tiste bombe, ker sadá je pouno djela na polju.

BREZPLAČEN ZDRAUNIŠKI PREGLED

Dne 5., 6. an 7. aprila so u Špetru zdrauniki brezplačno pregledal več ljudi, ki so željel vjedet, če imajo kajšno bolezen.

Tuò je zlo pametno. Dost ljudi njema soudu an čeglih se ne počutijo dobro, ne grejo zavoj tega h zdrauniku an potié u dostih premjerih se boljezen poslahša an se je ne muore več ozdravit.

GLERJO VOZIJO IZ LASKEGA

Par nas, kot je znano, je dosti mož brez djela. Teli ljudje imajo pouno mizerje u hiš an komaj čakajo, de bi se odprlo kje kajšno djelo, za se zaslužit kajšno liro. Imjel so upanje, de boju ušafal djelo u kamnologih za napraviti glerjo sadá, ki jo trosijo po cjestah.

Muost na cjesti Ažia Skrutovo

Muost, na cjesti, ki peje iz Ažie do Skrutovega je zlo nagobaren. Zraven tega, de je ta muost glih na ovinku, je tud slab an ga bi bliuò trjeba popraviti. Buojš bi bliuò ga nardit na novo an preprečit tisti oster ovink. Tle ne gre za varnost samo za naše ljudi, ampak tud za juške ljudi, posebno tiste, ki vozijo s kamjoni velike pejze.

PODBONESEC

Obisk študentou u Landarsko jamo

Sadá na pomlad, ko djelajo šuole iz mjest izlete (gite), boju obiskal študenti iz Vidma Landarsko jamo. Študentje boju ob tej priliki lahko spoznal zgodovino slovenskega naroda Beneške Slovenije. Če boju imjel dobrega vodnika s sabo jim bo povjedu dosti interesantnih reči, ki so se dogodile u Landarski jami an Neaški dolini.

Zemljiška površina občin Beneške Slovenije vključene v področje gorskih izboljšav

Table with 6 columns: OBČINE, orna zemlja, senožeti in pašniki, gozdovi, neobdelana plodna zemlja, agrarna gozdna površina. Rows include Dreka, Brdo, Ormek, Podbonesec, Sovodnje, Srednje, Sv. Lenart, Sv. Peter, Tipana, and various regional groupings.

POUSPEŠEVANJE SADJARSTVA

Kot je znano par nas sadje zlo dobro rodi, posebno na levem kraju Nedizke. Ker je klima an zemlja dobra za sadjarstvo, bi se muoralo gojit sadje še u večji mjeri an buj po modernem sistemu.

KONZORCIJ ZA GORSKE IZBOLJŠAVE

U kratkem se bo ustanoviu tud u Špetru konzorcij za gorske izboljšave (Consorzio di bonifica montana). Naj ne bo nobednega kmeta, de ne bi ustupu u ta konzorcij, zak boju imjel od njega veliko pomuoč. Konzorcij bo lahko djelu tud poljske cjesto, katjerin narbuj potrebujejo par nas an druge izboljšave.

FOJDA

Cesta Čenebola - Podvrata, končana

Cjesta, ki peje iz Čenebole u Podvrata je končno bla nareta. Sadá so ljudje iz Počvrat zadovoljni, ker jim ni trjeba prenašat brjemen na harbtu. S tjem, de ima tista vas cjesto, se bo tud ekonomsko dvignila. Ta vas ima precej drv za prodaj, ki jih do sadá njeso mogli spraviti u soude pru zavoj pomanjkanja cjesto.

Dobro bi bliuò tud, de bi se zgradila mlekaria, ker je u Podvrati dosti živine. Nekateri kmetje nosijo mléko u mlekaruo u Čenebolo, ki je pa deleč tri kilometre, drugi pa ga predelavajo sami par hiš. Mlekaria ne bi paršila koštati dost, če bi se usi kmetje skup spravili an usak nekaj dal. Od strošku, ki bi jih imjel, bi jim daržava povarnila 70%. Trjeba je zatuò samo malo dobre volje an ljudi, ki bi znal parpejat do konca tisto inicijativo.

CENTER ZA POGOZDOVANJE

Zvedal smo, de u našim kamune boju ustanoviti »Cantiere di rimboschimento« (center za pogozdovanje). U ta namjen bo daržava dala več milijonou lir an boju dobil djelo 150 deloucu. Naši kraji imajo rjes potrebo bit pogozdeni, ker so goli an zadnja ljeta je težkuò tud za drva za domačo potrebuje. Škoda, de njeso oblasti tega že prej napravile, ker bi imjel sadá lahko od gozdou že velike koristi. En pregovor pravi »buojš pozno, kot ankule« an takuò boju imjel usaj naši otroci ljeuše živene.

SEJA KAMUNSKEGA KONSEJA

Na zadnji seji kamunskega konseja so razpravljali an med drugim odobrili tele reči: bilanco lanskega ljeta, ki je bla zaključena z dvemi milijoni lir douga; preventivno bilanco za ljeťo 1954 an še več drugih upraunih zadeu.

ZA NAŠE DELO

Djelo u vinogradu

Zadnji čas je, de povežete stare vinjike an posadite mlade. Končat muorate tud s cepljenjem al požlahtavanjem divjih an slabo rodovitnih vinjik. Pohitjet muorate s prekopavanjem vinograda. Med varste vinjik lahko sejete po ero varsto graha al pa fižola. Če nimate hljeuskega gnojja, potrosite po vinogradu umetna (kemična) gnojila, a tuó še pred obdelavo zemlje. Preskarbite u pravim času škropila za vinjike: navadno an škropilno žveplo, modro galico (soifato di rano), japno an DDT preparate.

... u sadounjaku

Kadar sadno drevje cvete, pustite ga dar mjeru. Subit kar odcvete, pa ga poškoprite z DDT preparati al pa s svinčnim al japonskim arzenatom. katjerim premješate tud škropilno žveplo. Na teó viž uničite z dnim samim škropljenjem širjenje bolezní po sadnim drevju. Končat je treba cepljenje u razkol divjih an tistih dreves, ki slabo rodijo, ker se cepljenje dreves, ki so že močno pognojila, navadno težkuó obreze.

Kako se spozna če je seme dobro?

Dostikrat se zgodi, de smet poseje seme an miči, de bo pognolo, a se čez nekaj časa vid, de je biu njegou trud zaman. Tud gospodinjí se zgodi, de zaman čaka, de poslanó seme u vartu požene. Posebno nuduó je tuó par sjemana, ki poganjajo počas, učasih po več tednu. Zgodi se takuó, de sjeme ne požene, za novo sejanje je pa že prepoznó.

De ne pride do škode, ki bi paršila zavoj slabega sjemana, naredite takuó: uzomite na primer 10 fižolu. Namočite star žornal, ga parkirar rriognete (pletati) an u mjes dejte fižol. Potlé use lo-

žite na plat an skarbite, de bo karta ni-mar vlažna (umida), a ne takuó mokra, de bi se iz nje cedila voda. Plat postavite na toplo (ne vročo) peč. Čez tri do pet dni pogledajte. Če so pognali usi fižoli je sjeme dobro.

Na dnako vižo provajte tud z drugimi sjemeni. Vjedit je treba samo, de je za poganjaje potrebna vlaga (umiditat). gorkuota an ajar, buj pozno pa tudi svetloba.

Pij, kadar se potiš

Nekatjeri ljudje premagujejo žejo par djelu na polju, de se ne bi preveč potiš. Žeja opominja, de je treba nadomestiti vodo, ki jo je teluó zgunilo. Če človek tistega opomina ne posluša, se začne kri stardnit an dostikrat se je že dogodilo, de so se vneli (infiamali) možgani. Zavoj pomanjkanja vode u telesu pa tud jed ne izda dosti an zatúó ni prou, če človek preveč premaguje žejo; prou pa djelajo tisti, ki pijejo zmerno an počas kadar se potišo par djelu na polju.

Kaj muoramo vjedit o čilskem solitru

Čilski an japnenski soliter sta zlo dobra zak' pokažeta na rastline preca svoje delovanje. Že po nekaj dneh se vid, de ušafajo listi buj zeleno farbo an de začne rastlina lješ rast. Zatuó muorate dajat soliter nimar le tistim rastlinam, ki so že zelene, ki že rastejo. Ankul ne smijete gnojiti zemlje s solitrom u času setve al prej ku sejete.

S solitrom ne smijete gnojiti use naenkrat, ker ga rastlina ne muore usegá naenkrat ponucat. Zatuó gnojite s solitrom večkrat an po malo. Na povaršino dnogá hektarja potrosite naenkrat največ 100 kil solitra. Tam, kjer raste žito, dajte na pomlad 200 do 300 kil solitra an tuó u dveh al treh obrokih. Čilski soliter je zlo parporočilu kot zdravilo za slaba žita. Tam, kjer so ozimne spomlad buj rjedke bo soliter hitro pomagau. Parpo-

Kosmati cvetožer (razjedavec cvetja)

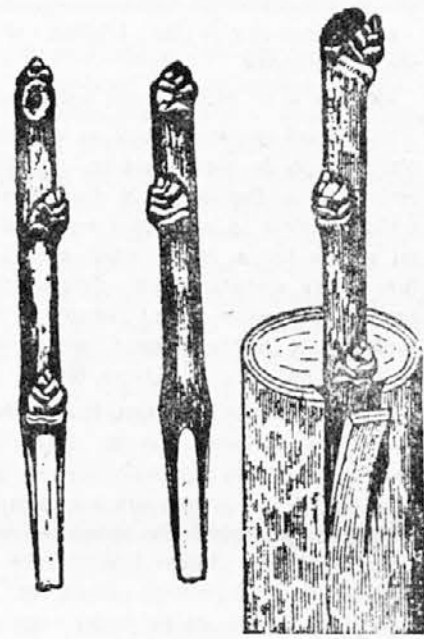
Kosmati cvetožer (razjedavec cvetja) je 8 do 10 centimetru doug hrošč svetlo-črne farbe an je pokrit z rumenimi al sivimi dlakami. Pokrouke imajo navadno drobne bjele lise (magle). Hrošč se parkaže aprile mjesca an poljetava od cveta do cveta do poljetja. Kot škodljivec je znan na jablanah, hruškah, čerješnjah, češpljah, slivah, marelicah, malinah an jagodah. Vinjiki razjeda pojje, poganjke an liste. Škodliju je še svetju rjepe, rese (bjetule), graha, bobá an špargla. Ličinke (larve) an bube so u zemlji.

Za uničit tistega škodlijuca njemamo še dosti preparatou. Narbuojš je, de drevje stresate an pobjerate hrošče. Škoprijenje z arzenikovimi preparati ni sigurno, ker je težkuó zastrupit škodlijuca, ki je globokó u cvetu. Buojši so nikotinski an DDT preparati. Parporočá se tud, de se orje al prekopiše zemljo, de pridejo na dan ličinke (larve), de jih pojedo tiči.

Cepljenje za lub

Cepit za lub je zlo lahko djelo. Cepit pa je trjeba že na pomlad, kar je podlaga že u soku. U tale namjen muorate odžagat podlago na mjestu, kjer je lubje gladko (goló). Nareko rano lepuó zagladite z ostrim nuožem. Potlé zržežite lub nekaj centimetru nauzdol na podlagi. Par tjem muorate gledat, de ne poškodujete lesa. Zarjezano kožo počasi an pravidno paruzdignite an pod njo dejte cepič. Če je podlaga debela, lahko daste po dva al več cepičeu. Cepiče dobro povežite an rane dobro namažite s cepilnim voskom (cepilna čera). Za to vižo cepljenja muorate urjezat cepiče že pozim an jih dobro skraniti, de ostanejo frišni.

Zadnje čase se cepi za lub takuó, de se paruzdigne kožo na podlagi samo na

en kraj an tistemu primjerno se prirježe cepič kakor kaže naša slika.

Kostanj se cepi na dnako vižo, takuó de debele kostanjeve kože ne ržežete. Med lub an ljes dejte majhno zagздо (klin), de lub odmaknete od mesa za nekaj milimetru. Klin proč uzomite an u tisto odpartino dejte parpravljen cepič. Močno an debelo kostanjovo lubje darž cepič takuó tarduó, de ga ni potrebno parvezat.

Varujmo naše gozdove pred ognjem

Največkrat pridejo gozdni požari (ogenj) u zguodnji pomladi. U tjem času se narava (natura) prebuja iz zimske spanja an snjeg je že skopnú. Trava je suha, ni pa se še zaost razviló drugo rastlinstvo. Zatuó je trjeba u tjem času zlo gledat, de ne pride do ognja. Večina gozdnih ognjev pride zavoj ne- Previdnosti al malomarnosti ljudi, gozdnih djelouecu, turistou an nabjeralceu gozdnih sadou, pastjerjeu an otrok, ki netijo ogenj u bližnji gozda al posjekah. Tud metanje neugasjenih čikou an užgalic (fulminantou) na tla provocjera ogenj.

Ogenj u gozdu se, kar je vjetar, zlo hitro razšir an napravi dosti škode. Narbuj se širi ogenj na južnih bregovih na an tleh, kjer raste visoka an suha trava, rjesje, praprot al garmovje. De ne pride do ognja, muorate zlo gledat na otroke, turiste an sumljive juške ljudi, ki njemajo kaj djelau u gozdovih,

Kup na debelo

ZIVINA ZA ZAKOL

	po kg.	L.	170 do	180
Krave				
Voli			190	210
Jenice			190	215
Teleta			320	360
Ovce			150	180
Koze			90	110
Jagnjeta			340	360
Kozličí			320	340
Praščí			250	290

ZIVINA ZA REJO

	po glavi	L.	12000 do	17000
Krave mlekarice				
Jenice breje			115000	175000
Praščí do 20 kg			290	310

PERUTNINA - ZAJCI - JAJCA

	po kg.	L.	575 do	620
Kokoši				
Piščanci (polli)			580	640
Race			530	550
Purani (dindije)			560	590
Zajci			150	190
Jajca (usako)			22	25

ZITARICE

	po kuintalu	L.	7150 do	7300
Fšenica				
Sjerak			4800	4900
Pšenična moka (0)			9350	9500
Sjerkova moka			5650	5900
Otrobi			2900	3200

GRADBENI LES

	po kubičnem m	L.	16000 do	75000
Bukovi hlodi				
Orjevovi hlodi			19000	20000
Čerješjovi hlodi			18000	21000
Smrekovi hlodi			13500	16000
Jesenovi hlodi			17500	19000

DRVA IN OGLJE

	po kuintalu	L.	300 do	900
Bukova suhe				
Bukova surove			600	700
Oglje			2900	3100

SADJE IN ZELENJAVA

	po kg.	L.	35 do	40
Krompir				
Fižol			280	320

SER IN MASLO

	po kg.	L.	480 do	520
Sir do 2 mjesca star				
Sir čez 2 mjesca star			600	750
Mlekarško maslo			900	1000
Domače maslo			800	900

MENJAVA DENARJA

Zlata šterlina	L.	6.050
Napoleon	»	4.650
Dolar	»	631
Sterlina karta	»	1.680
Švicarski frank	»	146,50
Belgijski frank	»	12,20
Francoski frank	»	1,70
Avstrijski šiling	»	23
Dinar	»	1,15

Za usakega nekaj

KRTAČA (SPACOLA) rata spet tarda, če jo namočite u močni raztopini galuna (allume).

DEŽNI PLAŠČ (IMPERMEABIL), znotraj gumjeran, zunaj svilen, očistite z gobo (spugna), ki jo pomakate u salmjak (amonijaka), pomješán z vodo, usakega polovico.

Ferjanč je tekel pred njim.

»Hohoho! Pridi ponje!»

»Daj jih sem!« je Lenart prosil z jokajočim glasom.

Toda Ferjanč je obesil hlačke na patico, da jih Lenart ni mogel doseči. S pestjo ga je pehal od sebe. Bil je razigran ko zlodej. Krohotal se je, kot bi usipal orehe. Lenart ga je prosil in rotil. Toda nič ni pomagalo. Tekala sta po gmajni.

Po stezi je prišel Pologarjev hlapec.

»Kaj pa imata?»

»Nič. Hlače sem mu vzel.«

Tedaj se je smejal tudi hlapec.

Lenart se je šele pred hlapcem do dna zavedel svoje sramote. S kubimi, bosimi nogami je tekal po gmajni, srajca mu ni kegala do kolen. Biti je moral zelo smešen. Ljudje so ga gledali. Tudi Terezka, ki je stala v bregu, je na široko odpirala oči in usta. Res, ona se ni smejala. Morda je Ferjanča celo globoko zaničevala. Toda videla ga je. To je bilo za Lenarta dovolj.

Z roko si je zakril oči in tekel v bližnji gm, ki sta ga čez in čez preraščala loza in robida. Počutil je med leske in si viekel srajco čez kolena.

Kdo ve, kaj se je takrat godilo v nje-

govem srcu? Zajokal je samo za trenutek, a nato je zatrl solze in stiskal zobe. Tresel se je po vsem telesu. Oči so se mu lesketale v čudnem blesku. Bil je navrhan srda in sramu. Najrajši bi se bil pogreznil v tla, umrl na mestu. Ali pa bi storil nekaj strašnega, ako bi imel dovolj moči. Zgrabil bi tisto skalo, ki jo je zlodej prinesel v gmajno, in z njo vse pokončal.

»Hohoho!»

Ferjančev krohot mu je le še nekaj časa prihajal na uho. Bil je zmeraj bolj prisiljen. Nato je utihnil. Tovariš se je najbrže nasitil roganja.

Nekaj časa je bilo vse tiho.

»Lenart! Navrni ovce!»

A Lenart je molčal. Če bi mu ovce druga za druga skakale v prepad, bi se tak nikamor ne ganil.

»Pridi po hlače!»

Ferjanč se je še vedno norčeval iz njega.

Čez nekaj časa je prišla Terezka. Počasí, boječé se je približevala grmu. Morda se ji je Lenart hudo smilil, hotela mu je na kak način pomagati.

»Pojdí proč!« je Lenart pobiral kame-nje, da bi jo napodil. Mrzil je vse ljudi.

»Ali greš!»

Terezka je pobegnila.

»Lenart!« se je oglasila z jokajočim glasom. »Ferjanč ti je vrgel hlače na grm.«

Nato je bilo zopet vse tiho. Glasovi svoncev so le v presledkih udarjali na uho. Sonce se je pomaknilo na zapad, preko gmajne je legla senca.

Lenart je slišal, da je prva odgnala Terezka. Nato je odgnal Ferjanč. Bil je tih, kar iznenada ga je minil smeh. Ovce, ki so še ostale na gmajni, so bleketale in ropotale z zvonei. Večerna senca se je polagoma spreminjala v mrak.

Tedaj šele si je Lenart upal iz grma. Previdno se je ozrl na vse strani. Bil je sam, čisto sam. Le ovce, grmovje in drevesa.

Poiskal je raklo in sklatil hlače z robide. Naglo, tresoč se po vsem telesu, si jih je nataknil, prepasal si jih je z namarnico. Poiskal si je jopič, klobuk, malho in palico.

Zopet je smel med ljudi. Toda bil je potr. Neka grenka teža mu ni šla raz dušo.

IX.

Ko je podil ovce po klancu skozi senožeti je bil že trd mrak. Klobuk si je bil (Nadaljevanje na 3. strani)

FRANCE BEVK:

PASTIRCI

Ferjanč je vrgel kamenček na tla in si obrisal dlan ob hlače. Odšel je, legel na zemljo in si potegnil klobuk na oči. Strmel je v nasprotni hrib, ki ga je zlatilo jesensko sonce.

Ko se je dvignil, ni bilo Lenarta nikjer. Terezka je pekla hlebčke iz ilovice. Izmed grmovja so se prikazovali beli, kosmati hrbiti ovc. Kje je Lenart? Tam so njegove ovce, a kje je on? Ferjanč se je oziral na vse strani. Lenarta ni bilo. Viekel se je mimo Terezke in jo je vprašal po tovarišu.

»Nisem ga videla,« mu je odgovorila.

Slednjí ga je našel.

Ležal je na tratici, ki jo je od vseh strani oklepalo gosto grmovje. Menda se je tam čutil varnega, ali pa ga je nehote premagal spanec. Roke je imel podvite pod tilnik, sopal je z odprtimi ustí.

Ferjanču je zaigralo srce. Ni se upal prestopiti, da bi ne delal šuma. Stal je

in gledal, nasmeš zadovoljsiva mu je spreletel lica. Torej mu je le prišel v roke?

Ni se mu mudilo. Namrščil je obrvi, kakor da stežka razmišlja. V glavo mu je šinila neka domistica. Navdala ga je s takim užitkom, da so se mu od tihoga, notranjega smeha tresla ramena.

Prestopil se je in se pripognil, roke so mu nekam merile. Iznenada je zgrabil za konce Lenartovih hlačnic, ki so segale malce čez kolena. Potegnil je s tako silo, da sta odletela gumba pri edini namarnici in je spečega tovariša potegnil za seboj. Hlače so mu ostale v rokah.

»Hohoho!»

Lenart se je prestrašen prebudil in na široko odpril je oči. Sprva se ni zavedel, kaj se je zgodilo. Zagledal je gole noge in hlače v Ferjančevih rokah. Rdeč od sramovanja je planil pokonci.

»Daj jih sem!»

Za naše mlade bralce

Samson an šuoštar

Enkrat je živu šuoštar, ki je rajš lagu, fakor popravju stare šuošne. Enkrat je tu prout d'ndemú kazonu, kjer je stau velikan Samson. Šuoštar ga je uprašu, če se ó z njim poskust, duš je buj močan. Velikan je biu kontent an šta se iož'a dakordo, de buosta kamanje s pestmi drobila.

Drugo jutro je zavezu šuoštar u ruto malo skute an šú h Samsonu kamanje drobít. Velikan je uzéu debelo skalo an udaru po njej s pestjo takú močnuó, de se je drobila u prah. Šuoštar je uzéu iz rute skuto an udaru s pestjo, de je pošpricala na use kraje.

Samson je jau: »Kaduó je buojs zdrobiu kaman? Muoj je prah.«

»Tuó ni neč! Iz mojega se je kar voda pocedila,« je jau šuoštar.

»Drugo jutro sta se spet mjerila, duó bo vargu kuman buj deléč. Šuoštar je parnesu tiča u gajuf. Samson je vargu kaman takú visokó, de je šuoštarja skoraj odnesló. Šuoštar je uzéu iz gajufe tiča an ga je spustiu, de je zletu za goro.

Samsona je tuó jezilo an zatuó je jau, de buosta šla drugi dan čerješnje jest. Samson spregne debelo vejo an je čerješnje. Šuoštar zljeze na spregnjono vejo an brez skarbi je čerješnje. Potlé zagleda Samson na drugem varhu ljeuše čerješnje, zatuó spusti spregnjono vejo an šuoštar, ki je na njej sedéu, je zletu visokó.

Padu je na tla čez ograjo glih pred staro čenico, ki je šla po poti.

»Ježuš!... Kakuó sem se ustrašila. Od kuod si paršú?«

»Nuraunost iz nebes!« se je zlagú šuoštar.

»Ježuš, iz nebes?« se je začudila žená an se žegnala. »Potlé si višno vidu gor mojga rancega Mateuža. Kakuó stoji?«

»Donás je pousođ slabuó,« je jau šuoštar. »Posebno u nebesih, ker je tam preveč ljudi, njemajo kaj za jest. Vaš Mateuž je že buj star, zatuó ga drugi še buj proč poganjajo. Takuó mi je jau, naj prosim par vas zanj nekaj salamou an soudou. »Joj, joj, kaj mi praviš!« se je začudila žena. »Se u nebesih tarpí moj renki Mateuž lakot,« an je sobit pravila salame an soude.

Kar je šuoštar šú proč, mu je kuaza' a raj Mateuža pru lepuó pozdravi an naj še pride. Šuoštar je use obeču an je šú.

Okuol pouđan je paršú damú stn od žene. Oná mu je povjedala, kaduó jo je paršú gledat an kakuó je poslala svoje-mu rancemu Mateužu salam an soude. Sin je spoznu' de je nebeški poslanec lašnik an zatuó je uzéu konja an šú za šuoštajem.

Kar je biu šuoštar že deléč, je ču' de gre adán za njim. Skoónu' je od kraj cješte, uzéu klobuk iz glave an ga tišču na tla, ku de bi nekej skrivu.

Sin od žene je paršú blizu an ga uprašu: »Al čepite že dougo tle?«

»Že cieu dan,« se je zlagu šuoštar.

»Kuj pa djelate tle?« je jau sin.

»Šuoštar se spet zlaže an reče, de je ujéu srečo, de je ujéu zlatega tiča, de muora čakati, de sonce gre zađ, ker ga prej ne smije pogledat. Potlé upraša sin, če je ridu kajšnega tatu.

»Vidu sem ga,« je jau šuoštar. »Pou ure je od tegá.«

»Kajšen je pa biu?« je spet uprašu sin.

»Ku drugi ljudje. Težkuó ga ujamate. Narbuojs je, če grem jest za njim, ki sem ga vidu. Daržite mi v muoj klobuk z zlatim tičem za malo časa an posodite mi vašega konja. Hitro vam parpejem totu. A ne smijete odkrit zlatega tiča prej ku gre sonce zađ. Takuó je jau šuoštar. Sin je biu kontent, posodu mu je konja an tišču klobuk na tla.

»Takuó je čaku eno uro, dve, a šuoštarja nje blo nazaj. Kar je sonce šlo zađ, si je mislu: »Uzamem almanj zlatega tiča, če mi je že ogojufú za konja.« Uzdugnu je klobuk an začeu z roko prou počas lovit zlatega tiča. Kar je zgrabu je daržú u pesti — prazan nič.

Sadá je spoznu', de ga je tat ogajufú še za konja. Sú je žalostan damú. Matí ga je uprašala: »Al si vidu listega, ki je nesu salame mojemu rancemu Mateužu?«

»Vidu sem ga,« je jau sin, »an še konja sem mu dau, de bo prej paršú u nebesa.«

SIMON GREGORČIČ:

LASTOVKAM

Lastovke, oj Bog vas sprimi, ko po dolgi ostri zimi priletele ste nazaj v mirni naš planinski raj!

Ve pomladi ste znanilke, dobre sreče ste nosilke, kjer svoj dom postavite, blagost tja pripravite.

Gostoljubljen strop je moj: gnezda svoja nanj pripnite, tu valite, tu gojite srečo nosi zarod stoj.

KOROSKA NARODNA:

Sonce sije, dežek gre

(Otroci plešejo kolo (gira tondo)). Parve dvije varstici pojejo usi; potlé parva polovica sprašuje, druga pa odgovarja).

Sonce sije, dežek gre siva mačka v brezje gre.

»Kaj boš v brezju delala?«
»Šibice bom rezala.«

»Čemu ti bošo šibice?«
»Mellice bom celala.«

»Čemu ti bodo mellice?«
»Hiše bom pometala.«

»Čemu bo hiša pometenca?«
»Mucke bodo rajale.«

Kdaj je sv. Tomaž vjervu

Kar je Kristus hodu po zemlji, je paršú enkrat s svojimi učenci u reune kraje. Ves dan so hodil, zvečer pa so sedni na tla, de bi jedli, a njihovi ruksaki so bli glih takuó prazni ku njihovi želodci. Tada zauzdihne sv. Peter: »Oj, kaj bi sadá dau za kos kruha!«

Kristus mu odguroi: »Peter, dej roko o ruksak!«

»Peter da roko u ruksak an potegne von velik hleb zabegenega kruha.

»Usi se začudejo an rečejo: »An še za-lejen jela!«

»Tuó pa že ne more bit!« reče sv. Tomaž, ki ni teu maj vjervat.

»Pa provój, če ne vjerješ!« reče Kristus an sv. Tomaž si odlomi velik kos an se zlo čud dobremu kruhu.

»Potlé reče adán od učenceu: »Kakuó ti bie dobre s tjem kruham ribe.«

»Sprazni tvoj ruksak!« mu reče Kristus, an kar je učenec spraznu, je ležu pred njim an kup ljepih an frišnih rib. Spet se usi začudejo an rečejo: »An kakuó so frišne!«

»Tuó pa ne muore bit rjes!« reče spet sv. Tomaž.

»Pa poduš, če ne vjerješ!« mu reče

Kristus, an sv. Tomaž uzame ribo u roke an jo poduš an se čudi kakuo je frišna. A sv. Jakob zauzdihne: »Kaj bo-mo z ribami, če njemamo ne posode ne olja, de bi jih spekli!«

Kar tuó reče že stoji pred učenci velika posoda z vrelim oljem. Usi se začudejo an rečejo: »An prou urielo jela!«

»Kaj? Urjelo, brez de oi snjetil ogenj? Tuó pa ne muore bit!« reče sv. Tomaž.

»Pa potipej, Tomaž, če ne vjerješ!« reče Kristus.

»Ne,« reče Tomaž, »tuó pa ne! Rajš vjervim!«

Tada so se mu usi učenci vesjele smejal.

Kavaljer an pajk

Kavaljer e predu tanko sedeno nit, pajak pa e predu pajčeno an ujemu za norcá kavaljerja: »Kako t' predeš počasu! Le pomerkej, kako dougo nit san u tjem času popredu ja!«

»Tve niti so zarjes douge, ma no ne neč vejajo. Me pa no plačujejo drago,« e džau kavaljer.

PASTIRCI

(Nadaljevanje s 4. strani)

potegnli globoko na oči, da so mu krajci zakrivali pogled. Videl je le za korak pred seboj. Se vedno ga je mučil občutek, da ima gole noge. Zdelo se mu je, da vedo že drevesa ob potu, kaj se mu je bilo pripetilo. In da se mu vse stvari posmehujejo.

Prignal je domov. Gospodar ga je že pričakoval pred hlevom.

»Kod pa hodiš tako dolgo?«

»Saj ni pozno,« je izjeljal.

Ni vedel, kaj naj reče.

»Kuj ni pozno! Človeka pa skrbi, da se je kaj zgodilo.«

Lenart je stiskal ustnice in molčal. Kaj naj bi mu bil tudi odgovoril? Odšel je v izbo in sedel v zapeček.

Na mizi je gorela brelvka. Lenartu se je zdela ko velika, meglena krogla, tako čudno mu je bilo leglo na oči. Spodnja celjust se mu je drobno tresla. Ni je mogel ustavití Trepetalu mu je tudi srce. In duša. Bil je ves, kakor da visí na drobni, zviti žici.

Domáci so prihajali v izbo in zopet odhajali. Nihče ga ni pogledal. Nihče se ni začudil: »Kako, da naš pastir sedi v za-

pečku?« Menda ga niso opazili.

Iz veže se je razlegnil smeh. Lenart se je zdrznil in poslušnil. Smejala se je rdečelična dekla. Ona se je rada smejala. Morda že vedo, je pomislil z grenkostjo.

Ta zavest ga je pekla ko ogenj.

In če še ne vedo, bodo kmalu izvedeli. Zaman je odganjal to misel. Pologarjev hlapec gotovo ne bo molčal. Tudi Terezka ga je videla. Kmalu bo vedela vsa vas, vsi ljudje se mu bodo smejali. Dečki ga bodo dražili vsako nedeljo domov grede. Ferjanč se bo s tem še bahal in se delal junaka.

Toda ni mu bilo hudo samo zaradi tega. Prizadeta je bila njegova sramežljivost. Čutil je, kakor da mu tiči v notranjosti trn in ga zbada.

Da, Lenart se nikoli pred nikomer ni slekel. Pastirci se niti v poletju niso kdaj kopali, da bi se brez sramu razkazovali drug pred drugim. Kadar se je preoblačil, se je stisnil v najtemnejši kot skedinja. Svojega telesa bi za nič na svetu ne hotel razgaliti pred odraslimi. Tega ni imel samo za sramoto, ampak tudi za greh. Moral se ga bo spovedati. Župnik bo zmaheval z glavo. Z bobnečim glasom: ga bo pokaral skozi rešetko.

Večerjal je brez teka. Ves čas ni mogel dvigniti pogleda.

»Naš pastir je danes nekam žalosten,« je omenila dekla. »Kaj ti je, Lenart?«

V odgovor se ji je samo spaciil. Naj bi rajši molčala. Šlo mu je na jok.

To je opazila gospodinja, ki je bila bistrih oči. Trknila je deklo, češ, naj molči. Ta je polila žlico juhe, pa se je zasmejala.

Lenart je na gosto mežikal. Bredkost mu je visela kot na drobni nitki. Pri molitvi je bil raztresen, vserod so mu begale misli. Nato je sedel na nizkem stolcu in bužgal fižol. Hlapec je neprestano nekaj govoril. Toda Lenartu so besede le kot oddaljen šum udarjale na aho.

Stročnice so pokale in šumele, prsti so mu hiteli. Prav tako naglo so se mu porajale tudi misli. Prihajale so mu vedno nove. Neprestano je videl samega seba, kako leta v kratki sraciji po gmajni. In Ferjanča, kako nosi njegovo hlače na palici kot bandero. Zdaž zadi pri Pologarju, pripoveduje in se smeje. Smeje se vsa družina. Ali se mar Ferjanč zaveda, kaj mu je storil. Obe nogi bi bil rajši vtaknil v skobec, kot pretrpel tako sramoto. Kaj je proti temu čisto, kar mu

je bil on storil? Res, Ferjanč mu nikoli ni bil velik prijatelj, a vendar dober tovariš. Lenart mu je zavidal telesno moč in je občudoval njegovo drznost. Odkar ni bilo Blažeta, se je čutil še tesneje navezanega nanj. Zdaž je bilo vse končano. Nikoli več si ne bosta prijatelja niti tovariša. Ne bo več prestajal na paší, da bi se mu oni rogal. Ne bo več za pastirja pri Kolkarju.

Sklenil je, da uteče. Kam? Domov.

Ta sklep je bil tako trden, da ga je nekoliko potolažil. Doma se mu vsaj nihče ne bo rogal.

Odložil je slamnico s fižolom in stopil pred hišo. Še enkrat se je ozrl v razsvetljeno vežo, nato se je tiho izmuznil v klanec.

Napravil je nekaj korakov, potem pa začel teči. Roke so mu plavale po zraku, glavo je bil stisnil med ramena. Rad bi se bil ves pogreznil vase. Držal se je plota, za katerim so stale raztresene hiše in ga gledale s svetlimi okni. Bolj ko se je oddaljeval od Kolkarja, bolj mu je padala neka teža raz dušo. Zdelo se mu je, da je utekel sramoti. In da hodi po tujih krajih, kjer nič ne vedo o dečku, ki je s suhimi, golimi nogami begal po gmajni in moledoval za hlačke.

Na vrhu brega se je nenadoma ustavil. Stal je ob koritu, v katerega je po žleboč curljala voda. Tam se je od klarca spila steza in se vila po peščenem, stnem pobočju. Na koncu steze je v mladem sadovnjaku stala Martinova bajta. Bila je nizka, kakor da je do strehe pregreznjena v zemljo. Skozi majhna okna je sijala luč.

Ta bajta je bil Lenartov dom. Ob gledu nanjo mu je znova legla teža na dušo. Stopal je po stezi, a mu je bilo kakor da nosi težko breme. Vso pot misli, kako je bilo včasih doma lepó. Zdaž se mu je dom iznenada prikaval s senčne strani. Komaj je malo odšel, je moral biti za pestuna. To sramotno za dečke. Rad je šel za stírja. Življenje na gmajni je bilo drugačno. Poleg tega mu pri Kolkarju ni manjkalo vsaj črnega kruha.

Obstal je ob bajti in se oslonil na drevo. Od tam je videl skozi okna v bo. Okoli mize in okrog peči so se ljubljeni bratci in sestrice. Igrali so se ščetetali ko vrabci spomladi. Matí ždela v zapečku, a na klopi je sedel (Nadaljevanje sledi)